

Handläggare
Anna Rygård
Telefon: 08-508 319 73**Till**
Kulturnämnden
2019-02-12

Betänkandet Verkställbarhet av beslut om lov (SOU 2018:86). Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden beslutar:

1. Kulturnämnden godkänner och överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat

Robert Olsson
KulturdirektörPatrik Liljegren
Biträdande kulturdirektör

Sammanfattning

Översiktsplaneutredningen föreslår i delbetänkandet *Verkställbarhet i beslut om lov* (SOU 2018:86) flera förändringar i plan- och bygglagen för att bland annat skapa effektivitet i byggprocessen samtidigt som ett ändamålsenligt skydd för natur- och kulturvärden bibehålls. Utredaren bedömer att förslaget innebär negativ påverkan på natur- och kulturmiljön, om än i begränsad omfattning.

Kulturförvaltningen är positiv till att byggprocesserna ska vara mer effektiva. I de fall en negativ påverkan på natur- och kulturvärden riskeras föreslår kulturförvaltningen att rivningslov och marklov undantas från förslaget till ändring i plan- och bygglagen om att lov ska gälla omedelbart och att byggherren påbörjar åtgärden på egen risk, om det sker innan beslutet fått laga kraft. Oåterkalleliga skador på natur- och kulturvärden riskerar annars att uppstå.

Underlag för beslut

Remiss från kommunstyrelsen av Verkställbarhet av beslut om lov (SOU 2018:86), ett delbetänkande från översiktsplaneutredningen 2018. KS dnr 2019:73. Remisstiden

sträcker sig till den 19 februari 2019 och remissen inkom till kulturförvaltningen den 16 januari 2019. Remissen skickades från Regeringskansliet (Näringsdepartementet) till Stockholms stad den 9 januari 2019.

UTLÅTANDE

Remissen

Det remitterade delbetänkandet handlar om resultatet av ett tilläggsdirektiv till Översiktsplaneutredningen (SOU 2018:62, bilaga 3). Enligt direktiven ska utredningen bland annat se hur verkställbarhet av beslut om bygglov, rivningslov och marklov kan regleras för att på bästa sätt tillgodose behovet av effektivitet i byggprocessen samtidigt som ett ändamålsenligt skydd för natur- och kulturvärden uppnås.

En åtgärd som kräver lov omfattas av förvaltningslagens verkställbarhet: beslutet får verkställas fyra veckor efter att det har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar, även om det inte vunnit laga kraft. Syftet är att exempelvis grannar ska kunna överklaga och begära inhibition innan åtgärden genomförs. Åtgärder om lov kräver även startbesked enligt plan- och bygglagen (PBL).

I delbetänkandet föreslås ändringar i PBL, bland annat så att ett beslut om bygglov, rivningslov eller marklov gäller omedelbart, även om det inte har fått laga kraft, under förutsättning att byggnadsnämnden lämnat startbesked. Ändring i PBL föreslås även med ett förtydligande att om byggherren påbörjar den sökta åtgärden innan lovet fått laga kraft, sker det på egen risk. (SOU 2018:86, kap 1 Författningsförslag)

Motivet till de föreslagna lagändringarna är bedömningen att det skulle effektivisera byggprocessen och främja de allmänna intressena av bostadsbyggande och byggande av infrastruktur. Utredningen pekar på att genomförandet av lagändringarna kan få oåterkalleliga skador på natur- och kulturvärden, som också är allmänna intressen i PBL. Utredningens bedömning är dock att det endast får marginell påverkan, då mycket få ärenden ges inhibition av länsstyrelsen. I remissen påpekar man även att skyddet för natur- och kulturvärden i PBL i stor utsträckning beror på de avvägningar som kommunerna gör mellan enskilda och allmänna intressen i prövningen av lov.

I konsekvensutredningen pekar utredaren på att en effekt av förslaget att införa en uttrycklig bestämmelse om att beslut om lov gäller omedelbart kan innebära att fler byggherrar påbörjar åtgärder innan lovbeslutet har fått laga kraft. I sådana fall kan kulturhistoriska värden eller naturvärden skadas, som är omöjliga att reparera. Förslaget innebär negativ påverkan på natur- och kulturmiljön, om än i begränsad omfattning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kulturstrategiska staben och stadsmuseiavdelningen.

Bakgrund

Kulturförvaltningen är genom Stadsmuseiavdelningen, enligt en överenskommelse med Stadsbyggnadskontoret, remissinstans för drygt 200 ärenden per år som rör bygglov, marklov eller rivningslov för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Stadsmuseiavdelningen fungerar som stöd för handläggare och inspektörer när det gäller kulturvärden i lovgivningen och deltar i veckomöten där ärenden diskuteras. De ärenden som inte kan lösas vid mötena remitteras för yttranden. Som kunskapsunderlag för vilka ärenden som rör kulturvärden används bland annat den kulturhistoriska klassificeringskartan. Stadsmuseiavdelningen använder vid bedömningen av kulturvärden ett arbetssätt för kulturhistorisk värdering som utvecklats utifrån Riksantikvarieämbetets Plattform Kulturhistorisk värdering och urval (2015).

Riksantikvarieämbetet har undersökt hur kulturvärden hanteras i bygglovs- och byggprocessen i utvärderingen Kulturvärden försvinner i byggprocessen (2018). Utvärderingen undersökte 110 ärenden i 25 kommuner som rörde byggnader med kulturvärden. I en majoritet av ärendena togs ingen hänsyn till kulturvärdena i bygglovgivningen. Detsamma gällde i byggprocessen som följde. Några kommuner utmärkte sig som väl fungerande i granskningen, bland annat Stockholm och Gotland. Framgångsfaktorer som utvärderingen pekar på är antikvarisk kompetens i bygglovsgivningen, regelbundna möten, checklistor och tydliga rutiner.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Kulturförvaltningen är generellt sett positiv till att byggprocesserna ska vara mer effektiva.

I de fall en negativ påverkan på natur- och kulturvärden riskeras föreslår kulturförvaltningen att rivningslov och marklov undantas

från förslaget till ändring i plan- och bygglagen om att lov ska gälla omedelbart och att byggherren påbörjar åtgärden på egen risk, om det sker innan beslutet fått laga kraft. Oåterkalleliga skador på natur- och kulturvärden riskerar annars att uppstå.

Bakgrunden är risken som skisseras i utredningen att beslutet inte hinner bli föremål för överprövning innan det genomförs. Då kan oåterkalleliga skador på natur- och kulturvärden uppstå. I utredningen exemplifieras detta med att en värdefull kulturbyggnad rivs eller att det inte går att återplantera en gammal ek eller återställa en bortsprängd berghäll om åtgärden genomförs innan beslutet vunnit laga kraft. Sådana förändringar är oåterkalleliga och det går i efterhand inte att återställa eller återskapa just de natur- eller kulturvärden som gått förlorade.

Bilagor

1. Remiss av översiktsplaneutredningens delbetänkande
Verkställbarhet av beslut om lov (SOU 2018:86)